

אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה (אגרת הבעש"ט)

אוצר פניני החסידות עם אוצרות גאוני הדורות

מאמרים נבחרים משכיות חמדה ושמועות נאות
ככתבם וכלשונם של רבותינו הקדושים
מאורי החסידות וגאוני הדורות
המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים
מנוקד ומפוסק

פסח

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
מכון "אור לישרים" ירושלים

מדהורת קרו טללי ברכה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

ידועת כי אני ה' מושיעך וזוארך אביר יעקב (ישעיהו ס"ז)

מירי אביר יעקב משם רוער אבן ישראל (כ"ט ג' ע"א)

בסח

חדש ניסן

• של"ה הקדוש •

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

כל יום מחדש ניסן הוא כמו ראש חדש

נִהְיֶה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּעַ יְמֵי חֲדָשׁ נִסָּן הַלְלוּ לַהֲיוֹת קְדוּשִׁים וְלֹא חַל. וְזֶה רְמוּזוֹ גַם בֵּן בְּמֵה שְׁנֵי אָמֵר 'הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם רֹאשׁ חֲדָשִׁים, רֹאשׁוֹן הוּא לָכֵם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה' (שמות יב ב) וְכו', כִּי כָל הַחֲדָשׁ כְּלוּ הוּא כְּמוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ, וְלֹא כְּשֵׁאֵר חֲדָשִׁים רֹאשׁ חֲדָשׁ הוּא מְקַדָּשׁ וְשֵׁאֵר יְמֵי הַחֲדָשׁ הֵם חַל, אֲמַנָּם זֶה הַחֲדָשׁ כְּלוּ הוּא כְּמוֹ רֹאשׁ חֲדָשִׁים, כָּל יוֹם הוּא כְּמוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ (פרשת בא, דרך חיים

תוכחות מוסר):

• בת עין •

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

בכל שנה בראש חדש ניסן נעשה כל אחד מישראל בחינת משכן

בְּכָל שָׁנָה כְּשֶׁמְגִיעַ הָעֵת וַיּוֹם שְׁנֵי בָּנוּ הָעוֹלָם וַיּוֹם שְׁבוּ הַמִּשְׁכָּן, אֲזַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַדָּשׁ הָעוֹלָם לְהָאִיר אוֹר אֱלֹהֵי עַל בְּרִיּוּתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁוֹ, וְהוּא רֹאשׁ חֲדָשׁ נִסָּן, וְכִשְׁמִיעַ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עַת

• חסד לאברהם •

רבי אברהם אזולאי זיע"א

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֹשֵׁב מַחְשְׁבוֹת לְבַלְתִּי יְדַח מִמֶּנּוּ נְדַח, וְצוּה לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה שְׂעִשְׂו שְׁבַע יְמֵי פֶסַח בְּהַשְׁבַּת חֲמִץ וּבִאֲכִילַת מַצָּה. וְסוּד הָעֲנָן הוּא, כִּי הַיּוֹתָר רִשָּׁע שְׁבִישְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׂרִיבָה לְפִשָּׁע וּלְהִרְעָ, אִי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס בְּהִיכַל הַחֲמִשִּׁים שָׁל טְמֵאָה עַד שְׂיִרְשִׁיעַ וְיִפְשַׁע אַרְבַּע מֵאוֹת יָמִים רְצוּפִים זֶה אַחַר זֶה.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם קִדְּם הַפֶּסַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִשָּׂא פָּנִים בְּרַב חֲסִדּוֹ, וּמִתְחִיל לְהוֹצִיא נַפְשוֹתֵם מִהִיכְלוֹת הַטְּמֵאָה מְעַט מְעַט שְׁעוֹר חֶלֶק אֶחָד מִשְׁלֹשִׁים בְּכָל לַיְלָה, בְּאִפְּן שְׁבָלִיל בְּעוֹר חֲמִץ כָּל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בְּפֶתַח הַיֵּכַל הַחִיצוֹן מִהַחֲמִשִּׁים שְׁעוֹר חֶלֶק אֶחָד מִשְׁלֹשִׁים מִשְׁעוֹר הַכַּמּוֹת שְׁהִיוּ נִכְנָסִים לַיֵּל שְׁלֹשִׁים וְאַחַת קִדְּם הַפֶּסַח, וּבְלִיל פֶּסַח אֵינָם נִכְנָסִים כָּלֵל וְעָקֵר וְכָלֵם פְּטוּרִים וּבְנֵי חוּרִין, וְגִזְרָה חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְהִיֹּת חֲרוּת נַפְשוֹת בְּשְׁלֹשִׁים יוֹם מְעַט מְעַט שְׁלֹא יִרְגִישׁ סְמָא"ל כָּל כֶּף צַעַר וְלֹא יִקְטַרְגַּ (מעין ב נהר נז):

ונקרא 'ראש חֲדָשׁ' שהוא ראש של כל החֲדָשׁ, דְּבַתֵּר רִישָׁא גּוּפָא אָזִיל (כמו שאמרו עירובין מא.) והוא כולל כל קדשת החֲדָשׁ, וְנִיסָן כּוֹלֵל כֹּל קִדְשֵׁי י"ב הַחֲדָשִׁים וְנִקְרָא רִאשׁ חֲדָשׁ שְׁלֹו רִאשׁ חֲדָשִׁים (החודש אות ב):

• אגרא דכלה •

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

בי"ב ימים הראשונים של חֲדָשׁ נִיסָן גְּנוּזִים
י"ב חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה

ביום החֲדָשׁ הראשון באֶחָד לַחֲדָשׁ (שמות מ ב.) הוּא לִיָּה לְמִימֵר בְּקִצּוֹר בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן. וְהִנְרָאָה עַל פִּי מַה שֶּׁקִּבְּלֵנוּ דְאוֹתָן הִי"ב יָמִים הָרִאשׁוֹנִים דְּנִיסָן יָמֵי הַקְּרִבָּת הַנְּשִׂיאִים, הֵמָּה פֶּחַ פְּלִלֵי לִי"ב חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה, כֹּל יוֹם רוֹמֵז לַחֲדָשׁ שְׁלָם, כֵּן שֶׁמְעַנּוּ מִכְבוֹד אֲדָמוֹר הַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ מוֹרְנוּ הַרְבֵּה מִנְחָם מְנַדֵּל זצ"ל (מרינוב), וְנִפְּי הָרִאוֹת יְכוּלִין לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל יוֹם אֵיזָה מְאֻרְעוֹת יִהְיֶה בַּחֲדָשׁ אֲשֶׁר הוּא נִגְדַּ הַיּוֹם הַהוּא.

החזוה מלובלין זיע"א כתב ברוח קדשו
בימים אלו מה יתרחש במשך השנה הבאה

וּבְבוֹד אֲדָמוֹר הַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ מוֹרְנוּ הַרְבֵּה יַעֲקֹב יִצְחָק (החזוה מלובלין זיע"א) הִיָּה כּוֹתֵב בְּרוּחַ קְדָשׁוֹ בְּכָל יוֹם מַה יִּהְיֶה בְּכָל חֲדָשׁ, כְּנוֹדַע הַדְּבָר בְּפָרְסוּם לְחִבּוּרָתָנוּ קְדָשׁ, וּבְאוֹתוֹ הַשָּׁנָה שֶׁנִּתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה בַּחֲדָשׁ מִנְחָם, לֹא כְּתָב רַק עַד מִנְחָם, וְהַעֲנִין הוּא בְּפָרְסוּם.

וְאִם כֵּן לִפִּי זֶה יוֹם הָרִאשׁוֹן, הוּא נִגְדַּ כֹּל הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן. וְזֶהוּ שֶׁאֵמֵר בְּיוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, רְצָה לוֹמֵר בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהוּא

יוֹם שֶׁהוּקָם בּוֹ הַמְּשָׁפָן, אִזְ נַעֲשֶׂה בְּפֶרֶט כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֵינַת מְשָׁפָן וְכוּ', וְהִ' מְשָׁרָה שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹךְ כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל.

וְהִיאָרָה זֹאת נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּשִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה וּמִתְחַרְטִים עַל הָרַע שֶׁעָשׂוּ מִקְדָּם, וּמִקְבָּלִים עַל עֲצָמָם לְטִהָר וּלְקַדֵּשׁ אֶת עֲצָמָם בְּכָל בְּחֵינַת הַנְּזָכָרוֹת לְעִיל, אִזִּי ה' אֵל רַחוּם בְּגִין דִּיתְקַרִי רַחוּם מְאִיר עֲלֵינוּ בְּרַב חֶסֶדוֹ אֶת אוֹר ה' אֲשֶׁר הִיָּה אִזְ בַּעַת יוֹם שֶׁהוּקָם הַמְּשָׁפָן.

ר"ח נִיסָן מִקְבֵּל שְׁפַע עֲבוּר כֹּל הַחֲדָשִׁים

וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָאִים כֹּל הַתְּחֵלַת הַחֲדָשִׁים בְּשֵׁם רִאשׁ חֲדָשׁ, כִּי בְּכָל חֲדָשׁ בְּהִתְחַלְתּוֹ נִתְחַדֵּשׁ עֲלֵינוּ אוֹר מְדָה אַחַת מִן א"ל רַחוּם וְחַנּוּן וְגו', וְלָכֵן נִקְרָא הַהִתְחַלָּה בְּחֵינַת רִאשׁוֹ. וְרִאשׁ חֲדָשׁ נִיסָן בְּכָלֵל הוּא רִאשׁ לְכָל הַחֲדָשִׁים שֶׁל כֹּל הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא מִקְבֵּל כֹּל הַשְּׁפַע שֶׁל כֹּל הַחֲדָשִׁים, כִּי בּוֹ הוּקָם הַמְּשָׁפָן, וְהוּא מַחֲלֵק לְכָל הַחֲדָשִׁים.

וְזֶה שֶׁאֵמֵר הַכְּתוּב הַחֲדָשׁ הִזָּה לָכֵם רִאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֵם לַחֲדָשִׁי הַשָּׁנָה, פְּרוּשׁ, שֶׁהוּא יוֹם שֶׁהוּקָם בּוֹ הַמְּשָׁפָן, עַל כֵּן גַּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הוּא הַחֲדָשׁ נִיסָן מִתְחַדֵּשׁ וּמִקְבֵּל אוֹר אֱלֹהִי מְרַב חֶסֶדוֹ יִתְבַּרֵךְ וּמִחֲלֵק לְכָל שְׂאֵר חֲדָשִׁים (דרוש לפרשת החודש):

• פרי צדיק •

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

ראש חֲדָשׁ נִיסָן כּוֹלֵל קִדְשֵׁי כֹל הִי"ב חֲדָשִׁים

הַחֲדָשׁ הִזָּה לָכֵם רִאשׁ חֲדָשִׁים. שֶׁכָּל חֲדָשׁ יֵשׁ לוֹ קִדְשָׁה מִיַּחַדָּת, וְיוֹם רִאשׁוֹן

ההם בזמן הזה מתעורר מדה זו בחדש זה, והקדוש ברוך הוא מקיף הישועה לישראל למען יוכלו לשוב ולהיטיב דרכם בלי מונע:

נגד החדש הראשון, הינו 'באחד לחדש' (פרשת פקודי):

• אש קדש •

רבי קלונימוס קלמיש מפסיסצנא זיע"א

בחדש ניסן הישועות סמוכות מאד

'החדש אשר ישועות בו מקיפות' (יוצר למוסף פרשת החודש). כבוד קדשת אדוני אבי מורי מרן הרב הקדוש זצוקללה"ה אָמר, מלשון החנוני המקיף על פנקסו (אבות פ"ג מט"ז), שְמַקִּיפִין ישועות גם למי שאינו ראוי.

וביזון ששבעים פנים לתורה, אפֿשר גם לומר, מלשון תורה שלא מן המקף (עירובין ל:), הינו מלשון סמוך, 'ישועות בו מקיפות' - שהישועות בו סמוכות וקרובות מאד:

• דברי שלום •

רבי שלום מבראהין זיע"א

'היום אתם יצאים בחדש האביב' - בכל שנה ושנה

היום אתם יצאים בחדש האביב. לפי פשוטו הפרוש 'היום' תמיד - אפלו בזמן הזה, 'אתם יצאים בחדש האביב' (שמות יג ד) - פי בכל ניסן נתעורר ענין גאלת מצרים, וכמו שכתוב במגלת אסתר (ט כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור', פרוש הנס והענין גופא נעשה בכל דור ברוחניות. וכמו שאמר הרבנו ישראל בעל שם טוב נ"ע

• רמתים צופים •

רבי שמואל משינובה זיע"א

כל הטובות שיהיו עד ביאת הגואל גנוזות בחדש זה

כח הגדולות והטובות שהיה ושיהיה עד ביאת הגואל, הכל ניצוץ בחדש הזה, ומה שהיה אחר כך אינו אלא פרט, אבל בחדש הזה הוא כָּלֵל וכו', ולכך נקרא 'ראשון'. וזה שנאמר 'החדש הזה לכם ראש חדשים, כמו שהנשמה במח והוא עקר וממנו מסתעף כח השכל והדבור, כך החדש הזה הוא ראש החדשים - שכל החדשים מקבלים מן הראש שלהם, ולפיכך נקרא ראשון (תנא דבי אליהו - פרק ה):

• ילקוט אוהב ישראל •

רבי אברהם הושע העשיל מאפטא זיע"א

בחדש ניסן הקדוש ברוך הוא גותן לישראל ישועות בהקפה

'החדש אשר בו ישועות מקיפות' (יוצר למוסף פרשת החודש). מלשון החנוני מקיף (אבות פ"ג מט"ז), ורצה לומר, שבו מקיף הקדוש ברוך הוא ישועות לישראל אף אם אינם ראויים וכדאים לכך, וכמו שהיה ביציאת מצרים, שלא היו ראויים מצד מעשיהם לגאלה, וגאלם הקדוש ברוך הוא בזכות התורה שעתידים לקבל (שמות רבה ג ד). וכימים

וזהו 'ראשון' הוא לכם לחדשי השנה. 'ראשון' - הוא הקדוש ברוך הוא, כמו שאמר הכתוב (ישעיה מד ו) 'אני ראשון ואני אחרון'. 'הוא לכם' - שאתם תוכלו להנהיג את כל העולמות. 'לחדשי השנה' - להתחדשות של כל השנה. הם יכולים להפוך לכל הטובות וישועות אמן:

• מחשבות חרוץ •

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

בראש חודש ניסן מתחיל המשכת האור המתחדש בלבבות בני ישראל בחדש ניסן

בריש ירחא הזהירם על הפסח בפרשת החדש, וכמו שכתבו התוס' (פסחים ו:ו) בשם רבנו תם דלכולי עלמא מאמר ה' יתברך היה בראש חודש, שאז התחלת המשכת אור ה' יתברך המתחדש בלבבות דבני ישראל בחדש זה וכו'. וזהו קריאת פרשת החדש, לזכות להארה זו דגלוי שכינה שהיא ה' אחרונה הבאה להאיר בלבבות דבני ישראל ולקרבה לה' יתברך לזכות לגאולה שלמה בחדש ניסן הבא אחריו.

ובב"ל שנה ושנה אין פעלות בני ישראל חוזרת ריקם, וכמו שנאמר (ישעיה נה יא) 'כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם פי אם עשה וגו', וכל מצות דאורייתא ודרבנן הם דבריו יתברך שיצאו מפיו, ולא יחזרו ריקם ומצליחים בשליחותם וכמו שאמרו ז"ל (תנחומא ויגש ו) דהמצות הם שלוהו יתברך.

ואף על פי שאין פועלים גאולה שלמה עדין בפעל ממש, מכל מקום הם פועלים

הקורא את המגלה למפרע (מגילה פ"ב מ"א) - פרוש כי אז היה הנס ולא עתה, לא יצא:

• דגל מחנה אפרים •

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

בחדש ניסן מתחלפים השרים בשמים

שמעתי מאדוני אבי זקני נ"ע זלה"ה שאמר פעם אחד בחדש ניסן להרב המגיד המפרסם מטורטשין [המגיד ממעזריטש זיע"א] - עתה העת שצריכים להתפלל, כי באחד בניסן ראש השנה למלכים (ר"ה ב.) ואז מתמנים בו כל השרים והשלוטונים שבעולם, ולעת עתה נתמנו שרים לא טובים, ועתה הוא עת להתפלל, עד כאן שמעתי מפיו הקדוש (פרשת בא):

• עבודת ישראל •

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

יש צדיקים שביכלתם לברא ממנים ושרים בשמים שימליצו טוב על ישראל

'ראשון' הוא לכם לחדשי השנה' (שמות יב ב). יש לומר בצרוף הפסוק 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים' (שמות יט ו), דהנה בניסן הקדוש ברוך הוא מחליף הממנים והשרים עליונים להראותם שכלם ברשותו יתברך שמו, ויש קדושי עליון שיכולין לברא ממנים למעלה ופרקליטין טובים על ידם, כמאמר (מועד קטן טז:) מי מושל בי צדיק. וזהו 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים', שאתם תמליכו השרים עליונים.

מלמעלה מן השבע, אם בן יש תמיד
התחדשות (ראש חודש ניסן):

בכח ומקרבין הדבר בכל שנה ושנה לצאת
מהכח לפעל לגמרי כשיגיעו למדרגה
האחרונה של יציאה לפעל ממש במהרה
בימינו אמן (אות ז):

• אוהב ישראל •

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

באור התאר 'מלכי ישראל'

החדש הזה לכם וגו'. במדרש (שמו"ר טו יג),
הוא הוא דכתיב (משלי ח טו) 'בי
מלכים ימלכו'. הנה אמרו חז"ל (ר"ה ב.) דניסן
הוא ראש השנה למלכים. ופירש בגמרא למאי
הלכתא, אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי
חוב המקדמין פסולין והמאחרין כשרין.

ובאמת למלכי ישראל מניסן מנינן. וצריך
להבין ולדעת מהו זה שנקראו מלכי
ישראל, הלא באמת ה' יתברך הוא מלך
ישראל וגואלו. בשלמא על מלכי האמות שי
לומר מלכי, שהם נתונים תחת יד השרי
מעלה, לא כן האמה הישראלית אינו מושל
עליהם שום שר ומזל משרי מעלה בלתי ה'
יתברך לבדו.

האבות והשבטים פרסמו מלכות שמים

אכן הענין כך הוא, כי כל עולמות העליונים
מאירים מהמלוכה העליונה, וככל יחד
מפירים מלכותו ואדנותו, כי בכל עולם ועולם
אדנותו ומלכותו בכל משלה, וככל מקבילים
על עצמם על מלכותו ונרתעים מפחדו והדר
גאון עזו. רק בעונותינו הרבים היות העולם
הזה עלמא דשיקרא ומלא חשכות מהקלפות
החיצוניים, לא היו יודעים ממלכותו ואדנותו
יתברך ויתעלה, ואת תפארת גדלתו לא הפירו,
ולא היה אז בעולם מי שעל ידו יתגלה
ויתפרסם מלכות שמים.

• שפת אמת לקוטים •

רבי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

ראש השנה למלכים - לקבלת על מלכות
שמים

באחד בניסן ראש השנה למלכים (ראש השנה
ב.), פרוש לקבלת על מלכות שמים,
שהיה בניסן גאלת מצרים. ופרוש למלכי
אמות, להכניע כל סטרא אחרא לברר מלכות
שמים, ומקיש מלכות שלמה כו' (ע"ב שם), כי
מלכות שלמה היה פן סיהרא באשלמותא
כו' פנודע.

הידיעה שהקב"ה מחדש בכל רגע את
העולם מביאה להרגשת התחדשות

ולזאת כפי שמקבל האדם על עצמו בחדש
הזה בן כל השנה. וזהו כל ענין
ההתחדשות, כי היודע שהכל רק מהשם
יתברך המחדש בכל יום תמיד מעשה
בראשית, ופרוש 'תמיד' בכל רגע ורגע,
ובהסתלקות חיות הקדוש ברוך הוא השופע
בכל העולם היה הכל פלא היה.

ונמצא מצד ידיעה זו יש התחדשות תמיד,
לאפוקי האומרים שעולם קדמון,
תפח רוחם, אם בן הכל הרגל וטבע, וזה הפך
התחדשות, אבל בני ישראל שיודעין כי השם
יתברך נותן חיות אל הטבע והטבע נמשכת